

Omsorgsteknologi - en kort innføring

Cecilie Hansen
Fagkonsulent
Uni Research

ELDREBØLGEN

Innen 2035 vil 10% av befolkningen være rundt 80 år (i dag 4,6%). (Teknologirådet, 2009.)

FØRER TIL:

- Presset omsorgssektor
- Økte utgifter

OMSORGSTEKNOLOGI

- Teknologiske løsninger som kan gi hjelpetrengende en lettere hverdag.

IT-BASERTE LØSNINGER TIL BRUK I OMSORGSSEKTOREN:

- Kroppssensorer
- Smarthusteknologi
- Sporingsteknologi
- Automatiserte maskiner
- Administrative datasystemer

LITE FORSKNING – LITE BRUK

- Lyngdal kommune: Bruk av digitale verktøy i omsorgstjenesten for å utføre lovpålagte, administrative oppgaver.
- Bærum kommune: Støvsugerrobot og trygghetspakke (bl.a. fallsensor, sporingsløsning og medisineringsautomat)
- Steinkjer kommune: Pleierne - avanserte fagsystemer som håndholdte maskiner med detaljer om brukeren de besøker.
- Regional arbeidsgruppe som skal se på mulighetene for økt bruk av omsorgsteknologi i Trøndelag.

MULIGE RESULTATER:

- Mennesker kan få bo hjemme i stedet for på institusjon.
- Pårørende kan få ro og struktur i forhold til sine nærmeste
- Helsearbeidere kan få økt hjelp til å planlegge og gjennomføre arbeidsdagen.
- Kan være løsningen på behovet for flere stillinger innen helse- og omsorgssektoren.

ETISKE OG LOVMESSIGE UTFORDRINGER

- Lovverket gir ikke anledning til å bruke sporingsteknologi på mennesker som mangler samtykkekompetanse (jf. pasientrettighetsloven § 4-3 og § 3-3.).
  - Bruk av omsorgsteknologi må baseres på samtykke eller en lovhjemmel.
  - Enkelte grupper har begrenset evne til å gi sitt samtykke
- Bruk av GPS-sporing er sett på som ikke-medisinsk utstyr, og er ikke en del av helsehjelpen.

STORTINGSMELDING NR 25 (2005-2006)

- *Teknologi vil imidlertid aldri kunne erstatte menneskelig kontakt. Det bør derfor legges opp til en teknologiutvikling som gjør at de ansatte kan bruke mer av sin tid på de primære omsorgsoppgavene og mindre til transport, administrasjon, tilsyn og tunge løft. Teknologien kan også bidra til å hindre institusjonalisering, gi brukerne større uavhengighet av hjelpeapparatet og et bedre lokalt medisinsk tilbud.*

FORSKNING I

- Smarthusteknologi: Oppdage nødstilfelle som fallulykker vs overvåke og forutsi helseproblemer. 50% av deltakerne ville ha smarthustek i egen bolig. Video bevegelsessensoren, nyttig men etiske problematisk (Demeris et al. 2008)
- Trygghet vs ulemper ved invasjon av privatlivet i vurdering av videoovervåkningen i eldreomsorg. Deltakerne ønsket å kunne kontrollere opptak og tilgang (Demeris et al. 2009).

Anne Sigrud Haugset (2010),
Forskningsformidler, Trøndelag FoU

FORSKNING II

- GPS bruk ved trygghetsalarmer: etisk dilemma: Følelsen av å være overvåket, følelsen av å være trygg hvis noe skulle skje og muligheten til å være mobil (Melander-Wikman et al 2007).
- Hjelp av en robot i omsorgen for eldre med demens: 80% ønsket programmer for kognitiv stimulans, funksjoner for påminning om medisiner/avtaler og sikkerhetsfunksjoner (fall, unormale posisjoner og panikkanfall). Deaktivering og fjernkontroll nødvendig (Faucounau et al 2009).

Anne Sigrid Haugset (2010),
Forskningsformidler, Trøndelag FoU

ASPEKTER VED Å BLI ELDRE

- Ensomhet er en av de største problemene for eldre mennesker (Kristoffersen, 2009),
  - 8 /10 nordmenn ser at teknologi kan gjøre livet mindre ensomt.
  - Eldre mennesker, på tross av fysisk ensomhet, finner teknologi å berike livet (TeliaSonera, 2010:7).

ELDRE OG TEKNOLOGI

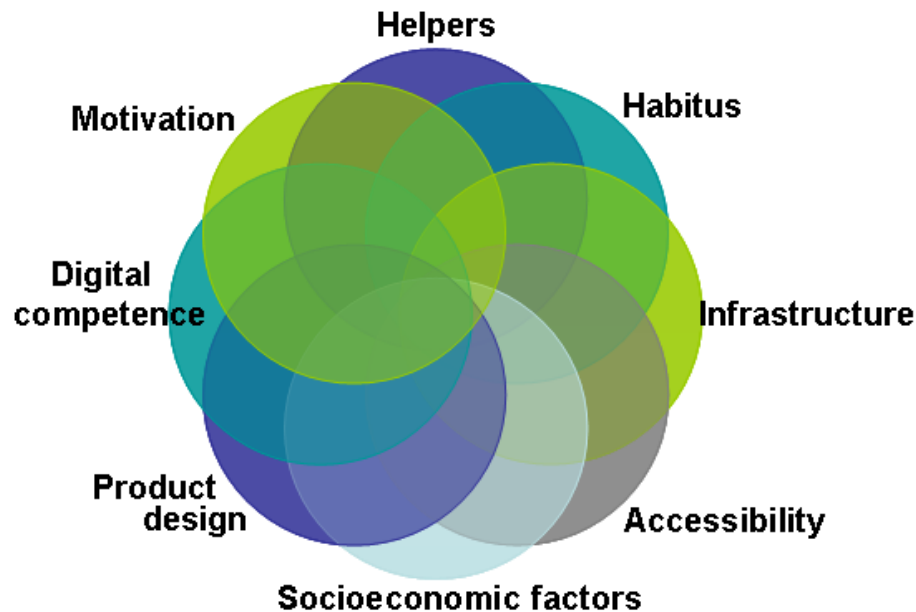
- Forskning har oversett eldre menners bruk av teknologi (Nøhr, 2006; Brandtzæg and Roibás, 2009).
- Eldre mennesker trenger hjelp med hva ny teknologi kan brukes til, og hvordan (Charness and Czaja, 2005).
- Mennesker i deres tredje alder har større problemer med å lære teknologi enn yngre (Ibid).
- Lav brukervennlighet er et av de største problemene for redusert bruk av feks sosiale medier (Brandtzæg and Heim, 2008 In Brandtzæg and Roibás, 2009).

BØR UNDERSØKE:

- Vil teknologi bli en erstatning for menneskelig kontakt og føre til mer isolasjon?
  - I et helsevesen der det er stadig mer kamp om ressursene.
- Vil pleiepersonellet får mer tid til personlig kontakt med brukerne?
- Vil pårørende føle seg tryggere?
- Vil digital kompetanse og teknologisk trygghet ha noe å si for bruken?

VI BØR UNDERSØKE NÆRMERE:

- Den sosiale og kulturelle meningen av å bruke teknologi i omsorgssektoren
- Hvordan omsorgspersonale, pasienter og pårørende gir rom for og tar i bruk teknologi i hverdagen.

VI KAN KANSKJE FINNE NOEN LØSNINGER

- Slik at teknologi ikke blir en erstatning for menneskelig kontakt
- Slik at økt teknologibruk ikke fører til økt isolasjon
- For hvordan pleiepersonellet kan få mer tid til personlig kontakt med brukerne
- For hva som påvirker økt trygget for pårørende
- For hvordan digital kompetanse og teknologisk trygghet påvirker bruken av teknologi

REFERANSER

- Brandtzæg, P.B., & Roibás, A.C. (Eds) (2009). Enabling elderly users to create and share self authored multimedia content. Special Issue of Computers in Human Behavior, 25 (3), 597–792.
- Charness, N. & S. J. Czaja (2005). Adaption to new technology. In: Johnson, M.L., Bengtson, V.L., Coleman, P.G., Kirkwood T.B.L. (eds.) The Cambridge handbook of age and ageing. Cambridge University Press.
- Frønes, Ivar (2002). Digitale skiller. Oslo. Fagbokforlaget.
- Haugset, Anne Sigrid (2010) Lite kunnskap om omsorgsteknologi (Webpage accessed 21.10.2010. <http://www.omsorgsforskning-midt.no/default.asp?id=36>)
- Haugset, Anne Sigrid (2010) Loven et hinder for omsorgsteknologi? (Webpage accessed 21.10.2010. <http://www.omsorgsforskning-midt.no/default.asp?id=43>)
- Haugset, Anne Sigrid (2010) Fagartikler om omsorgsteknologi (Webpage accessed 21.10.2010. <http://www.omsorgsforskning-midt.no/default.asp?id=42>)
- Karahasanović, A., Brandtzæg, P.B., Heim, J., Lüders, M., Vermeir, L., Pierson, J., Lievens, B., Vanattenhoven, J., & Jans, G. (2009). Co-Creation and User-Generated Content – Elderly People’s User Requirements. Computers in Human Behavior, 25(3): 655-679.
- Kristoffersen, Asbjørn (2009). I dødens venterom. In: Bergens Tidende. Kommentar. 07.05.09.
- Norwegian Board of Technology (2009). Fremtidens alderdom og ny teknologi. ILAS Grafisk. OSLO
- Nøhr, Ø. (2006). De kompetente eldre. Aldring og digital kompetanse – konflikt eller lykke? Forskningsrapport nr. 128. Lillehammer. Storkopi HiL.
- Silverman, M (1971). Book Review. Culture and commitment: A Study of the Generation Gap by Margaret Mead. American Anthropologist, New Series, Vol.73, No. 6 (Dec.,1971),pp.1291-1293.
- TeliaSonera (2010). TeliaSonera. TrendReport 2010. (Webpage accessed 31.07.10: http://trend.teliasonera.com/Global/Downloads/trendrapport_koncern_low.pdf)

**Takk for
oppmerksomheten**